

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України,
Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6779-1941>

Т. М. Прядка,

к. е. н., доцент, Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6179-0128>

Н. О. Капінос,

к. е. н., доцент, Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9354-5311>

Н. А. Третяк,

к. е. н., старший дослідник,

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7602-8606>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.9.4

УПРАВЛІННЯ СВІТОГЛЯДНИМИ ІНТЕРЕСАМИ У ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ТА СФЕРІ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher,
Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Sumy National Agrarian University

T. Priadka,

PhD in Economics, Associate Professor, Bila Tserkva National Agrarian University

N. Kapinos,

PhD in Economics, Associate Professor, Sumy National Agrarian University

N. Tretiak,

PhD in Economics, Senior Researcher,

Institute for Demography and Life Quality Problems of the National Academy of Sciences of Ukraine

MANAGEMENT OF WORLD-ORIENTED INTERESTS IN THE FIELD OF LAND USE AND PROTECTION AND LAND PLANNING

У статті обґрунтовано, що рівень культури землекористування і землевпорядкування визначається за такими показниками як: 1) культура еколого-економічного мислення (здатність людини екологічно та економічно мислити, уміння аналізувати екологічну та економічну ситуацію, робити висновки); 2) культура екологічної діяльності (реальне включення людини у вирішення конкретних екологічних проблем, у т.ч. своєї місцевості); 3) еколого-економічна освіченість (екологічні та економічні знання щодо сталого розвитку суспільства і збалансованого розвитку землекористування). Культура землекористування і землевпорядкування тісно пов'язана зі структурними елементами

особистості, до яких віднесено: а) інтелектуальні (еколого-економічні знання та вміння застосувати їх у різних ситуаціях); б) ціннісно-світоглядні (еколого-економічні переконання, ціннісні орієнтації, оцінки, мотиви, відносини, в тому числі земельні) тощо. Встановлено, що світоглядні інтереси у землевпорядної спільноти та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у своїй більшості не співпадають із світоглядними інтересами активної частини українського суспільства. Також, світоглядні інтереси у контексті наукового та емпіричного (життєвого) світогляду у землевпорядної спільноти та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у своїй більшості не співпадають із світоглядними інтересами активної частини українського суспільства. Таким чином, світоглядні інтереси у галузі використання і охорони земель та сфері землевпорядкування потребують відповідного управління.

The article substantiates that the level of land use and land management culture is determined by such indicators as: 1) the culture of ecological and economic thinking (a person's ability to think ecologically and economically, the ability to analyze the ecological and economic situation, and draw conclusions); 2) the culture of ecological activity (a person's real inclusion in solving specific environmental problems, including their locality); 3) ecological and economic education (ecological and economic knowledge regarding the sustainable development of society and balanced development of land use). The culture of land use and land management is closely related to the structural elements of the personality, which include: a) intellectual (ecological and economic knowledge and the ability to apply them in various situations); b) value-based (ecological and economic beliefs, value orientations, assessments, motives, relationships, including land), etc.

Research has shown that the most popular among the active part of Ukrainian society are ideological interests on the topic "Concept of the draft law of Ukraine "On land use planning" — 236,000 requests to the Google search engine in first place, in second place is the topic "Economics of land use planning": definition, structure, content" — 45,000 requests and in third place is the topic "Transformation of the law of Ukraine "On land use planning": problems and prospects" — 25,000 requests. At the same time, the most popular among the land use planning community are ideological interests on the topic "Land use planning problems of planning and assessing the state of land use when developing comprehensive plans for the spatial development of the territory of territorial communities" — 1,147 requests according to the Facebook "Scientific School of Professor Tretyak A.M." — first place, in second place — the topic "On traditions, innovations and theories in the development of domestic land use planning and land cadastre" — 478 applications, and in third place — the topic "Transformation of the Law of Ukraine "On Land use Planning": problems and prospects" — 396 applications. Among the participants of the scientific school of Professor Tretyak A.M., the most popular are ideological interests regarding the topic "On traditions, innovations and theories in the development of domestic land use planning and land cadastre" — 45 participants in the discussion — first place, in second place — the topic "Land use planning problems of planning and assessment of the state of land use when developing comprehensive plans for the spatial development of the territory of territorial communities" — 40 participants in the discussion, and in third place — the topic "Transformation of the Law of Ukraine "On Land use Planning": problems and prospects" — 40 participants in the discussion. Thus, the ideological interests of the land use planning community and participants in the scientific school of Professor Tretyak A.M. for the most part do not coincide with the ideological interests of the active part of Ukrainian society. Also, the ideological interests in the context of the scientific and empirical (life) worldview of the land use planning community and participants in the scientific school of Professor Tretyak A.M. for the most part do not coincide with the ideological interests of the active part of Ukrainian society. Thus, the ideological interests in the field of land use and protection and land use planning require appropriate management.

Ключові слова: землевпорядкування, використання і охорона земель, землекористування, світоглядні інтереси.

Key words: land use planning, land use and protection, land use, ideological interests.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Культура землекористування і землевпорядкування як компонент цілісної характеристики особистості виступає як органічна частина світогляду і покликана здійснювати свідоме формування людиною своєї життєвої позиції по відношенню до "Землі", її природного середовища, землекористування та землевпорядкування і вибір на підставі цієї позиції відповідної поведінки. В даному дослідженні під терміном "земля" розуміється "унікальний природний актив, що є простір, в якому про-

тікають економічна діяльність і природні процеси, і в межах якого зосереджені активи навколишнього середовища та економічні активи" [1]. Під терміном "землекористування" розуміється "процес використання людиною (суспільством) інтегрального потенціалу території, який включає всі ресурси на відповідній ділянці геопростору, є складовою частиною суспільно територіального комплексу відповідного ієрархічного рівня і веде до ускладнення його структури, що знаходить своє проявлення у процесі регулювання земельних відносин. Землекори-

стування відображає як а) види діяльності, так і б) інституційні механізми, введені в даному ієрархічному рівні території з метою економічного виробництва або підтримки та відновлення екологічних функцій у галузі використання і охорони земель та земельних відносин" [1]. Під терміном "землепорядкування" розуміється "інституція та система соціально-економічного середовища, яка забезпечує порозуміння та керованість земельних відносин і просторової та інституціональної організації використання і охорони земель у цьому середовищі, опрацьовуючи та інтерпретуючи для землекористувачів, громадян та юридичних осіб інформацію про факти й явища формування об'єктів земельної власності, упорядкування використання та режиму використання і охорони земельних та інших природних ресурсів і функціонування відносин прав власності на землю та земельного капіталу. Інтерпретація фактів і явищ землепорядкування здійснюється за допомогою специфічних правових норм, методів, принципів та професійних суджень землепорядників" [1].

Культура землекористування і землепорядкування виконує дві світоглядні функції:

— по-перше, сприяє встановленню тісних зв'язків між еколого-економічними знаннями з іншими галузями знань, а також виробленню критеріїв оцінки навколишнього світу та способів діяльності в ньому;

— по-друге, сприяє ціннісній орієнтації особистості, усвідомленню побудови свого внутрішнього світу до "Землі" як природного активу, її природного середовища, землекористування та землепорядкування.

Узагальнені знання становлять особливий бік світогляду — світогляд, з урахуванням якого формується самосвідомість людини. Він усвідомлює та оцінює своє ставлення до світу, себе як особистості, своїх вчинків, бажання, інтересів. Людина узгоджує своє "Я" із навколишньою дійсністю на землі. Для "еколого-економічної самосвідомості" важливою є готовність особистості осмислити своє ставлення до світу природи "Землі" як природного активу, землекористування та землепорядкування і скоригувати його відповідно до вимог гармонізації соціально-природних взаємин.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Дослідження світоглядних інтересів активної частини українського суспільства, фахівців сфери землепорядкування та учасників нау-

кової школи у галузі використання і охорони земель та сфері землепорядкування у контексті наукового та емпіричного (життєвого) світогляду.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Культура землекористування і землепорядкування як компонент світогляду міститься у світоглядних підсистемах особистості. Культура землекористування і землепорядкування є частиною суспільної, що є цілісною системою, яка складається з ряду взаємопов'язаних елементів, та включає не тільки знання і погляди, а й оцінки та переконання. Людина, що володіє культурою землекористування і землепорядкування, здатна не тільки усвідомити екологічні та інші проблеми "Землі" як природного активу, землекористування та землепорядкування, а і зрозуміти їх значимість та мати внутрішню потребу брати участь у їх вирішенні.

Рівень культури землекористування і землепорядкування визначається за такими показниками:

1) культура еколого-економічного мислення (здатність людини екологічно та економічно мислити, уміння аналізувати екологічну та економічну ситуацію, робити висновки);

2) культура екологічної діяльності (реальне включення людини у вирішення конкретних екологічних проблем, у т.ч. своєї місцевості);

3) еколого-економічна освіченість (екологічні та економічні знання щодо сталого розвитку суспільства і збалансованого розвитку землекористування).

Усі зазначені компоненти взаємопов'язані. Екологічні знання сприяють розумінню важливості екологічних проблем "Землі" як природного активу, землепорядкування, й необхідності раціонального землекористування. Вони розвивають еколого-економічне мислення, виробляють ціннісні орієнтації, що визначають ставлення людини до "Землі" як природного активу і її природи. Еколого-економічне мислення стимулює пізнання законів природи і суспільства, принципи сталого розвитку, пробуджує до активної діяльності щодо їх дотримання. Нарешті, під час еколого-економічної діяльності удосконалюються екологічні та економічні знання, формується екологічне мислення, і виробляються ціннісні орієнтації, що визначають відповідальне ставлення до "Землі" як природного активу і її природи. Розвитку еколого-економічної культури сприяє особистісно-орієнтований підхід у навчанні.

Рис. 1. Логічно-змістовна схема світоглядних паралелей зростання свідомості людини та розуміння нею цінності землі

Джерело: [2].

Мета такого навчання — створення умов, що сприяють самореалізації та особистісному зростанню фахівців-землевпорядників, становленню еколого-економічної свідомості, прагненню оволодіння знаннями та навичками, необхідними для особистої участі у вирішенні існуючих еколого-економічних проблем "Землі" як природного активу і її природи та попередження нових. Знання мають бути набуті самими землевпорядниками, так щоб вони їм стали значущими. Це можна досягти лише зацікавивши, мотивувавши їх, створивши умови для того, щоб виникла потреба в усвідомленні культури землекористування і землевпорядкування. Відмінною рисою еколого-економічної освіти є його зв'язок із специфікою біосфери "Землі" на конкретній території. Локальні екологічні зміни мають глобальні наслідки. Тому важливо навчити фахівців-землевпорядників бачити в екологічних особливостях своєї місцевості відображення закономірностей глобальної екосистеми.

Культура землекористування і землевпорядкування тісно пов'язана зі структурними елементами особистості:

а) інтелектуальними (еколого-економічні знання та вміння застосувати їх у різних ситуаціях);

б) ціннісно-світоглядними (еколого-економічні переконання, ціннісні орієнтації, оцінки, мотиви, відносини, в тому числі земельні) тощо.

Науково-світоглядним орієнтиром розвитку систем сталого (збалансованого) землеко-

земельних ресурсів (землі), особливо в сільській місцевості.

Низькі рівні задоволення потреб людини формують розуміння цінності землі лише як засобу виробництва. Вищі рівні додають усвідомлення значення землі як базового компонента сталого розвитку громад, регіонів, які формують нові форми підприємництва (промисли, туризм, дозволя та інше), нову якість життя та новий рівень задоволення потреб. На найвищому, духовному рівні потреб людини (суспільство) усвідомлює життєдуховну — екологічну, соціально-економічну, просторову — цінність землі, без використання потенціалу якої неможливий прогрес особистості і, відповідно, людства в цілому. Це легко відслідковується у розвинутих країнах, де рушійний середній клас (не тільки фермери), як правило, проживає "на сільській землі" та духовно збагачується і отримує натхнення від "прив'язаних" до неї інших природних цінностей. Саме наявність у сільській місцевості розвинутих країн натхненної природою людської складової, поряд із виробничими, інфраструктурними, соціальними та іншими інвестиціями, капіталізує землю, а звідси і робить державу та націю багатшими.

У табл. 1 приведено наші дослідження за підсумками другого року проведення наукових дискусій у "Науковій школі" професора Третяка А.М. де одержано такі результати світоглядних інтересів активної частини українського суспільства, фахівців сфери землевпорядкування та учасників наукової школи.

ристування та землевпорядкування для України є рівень суспільного розуміння у розвинутих країнах цінності землі, що базується на багатовіковій реалізації в них людиноцентричної моделі розвитку, цінності екопоселень, єдності людини з природою. Чи є таке розуміння в Україні? На рис. 1 показані паралелі зростання потреб людини (Піраміда Маслоу) з розумінням нею цінності

Таблиця 1. Результати світоглядних інтересів активної частини українського суспільства, землевпорядної спільноти та учасників наукової школи

№ п/п	Назви тем, що виносилися на дискус	Результати обговорення		
		фахівці – землевпорядники*	учасники наук. школи*	акт. част. українського суспільства**
1	Концепція проекту закону України «Про землевпорядкування»	349	30	236 000
2	Економіка землевпорядкування: визначення, структура, зміст	277	30	41 100
3	Економіка землекористування: парадигма, теорія, методологія, місія землевпорядкування	246	30	4 600
4	Землевпорядний процес як базова основа захисту землевпорядників від прийняття не правомірних управлінських та проектних рішень і позовів правоохоронних органів	254	30	6
5	Про традиції, інновації та теорії у розвитку вітчизняного землеустрою і земельного кадастру	478	45	3 930
6	Командна робота студентів із залученням виконавців геодезичних та землевпорядних робіт	120	25	5
7	Землевпорядні проблеми планування та оцінки стану землекористування при розробленні комплексних планів просторового розвитку території територіальних громад	1147	40	639
8	Трансформація закону України «Про землеустрій»: проблеми і перспективи	396	40	25 000

* за даними фейсбуку "Наукова школа професора Третяка А.М.". <https://www.facebook.com/groups/755035612730060>

** за даними пошукової системи Google.

Як показує аналіз даних табл. 1, найбільш затребуваними активної частини українського суспільства є світоглядні інтереси щодо теми "Концепція проекту закону України "Про землевпорядкування" — 236 000 звертань у пошукову систему Google на першому місці, на другому — тема "Економіка землевпорядкування": визначення, структура, зміст" — 45 000 звернень та на третьому місці — тема "Трансформація закону України "Про землеустрій": проблеми і перспективи" — 25 000 звернень.

В той же час, найбільш затребуваними у землевпорядної спільноти є світоглядні інтереси щодо теми "Землевпорядні проблеми планування та оцінки стану землекористування при розробленні комплексних планів просторового розвитку території територіальних громад" — 1147 звернень за даними фейсбуку "Наукова школа професора Третяка А.М." — перше місце, на другому — тема "Про традиції, інновації та теорії у розвитку вітчизняного землеустрою і земельного кадастру" — 478 звернень, та на третьому місці — тема "Трансформація закону України "Про землеустрій": проблеми і перспективи" — 396 звернень.

В учасників наукової школи професора Третяка А.М., найбільш затребуваними є світоглядні інтереси щодо теми "Про традиції, інновації та теорії у розвитку вітчизняного землеустрою і земельного кадастру" — 45 учасників дискусу — перше місце, на другому — тема "Землевпорядні проблеми планування та оцінки стану землекористування при розробленні комплексних планів просторового розвитку території територіальних громад" — 40 учасників дискусу, та на третьому місці — тема "Трансформація закону України "Про землеустрій": проблеми і перспективи" — 40 учасників дискусу.

Отже, світоглядні інтереси у землевпорядної спільноти та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у своїй більшості не співпадають із світоглядними інтересами активної частини українського суспільства. Такий стан обумовлює необхідність управління світоглядними інтересами.

Зупинимось докладніше на механізмах формування еколого-економічного світогляду щодо інтересів у галузі використання і охорони земель та сфери землевпорядкування. У становленні світогляду щодо інтересів у галузі використання і охорони земель та сфери землевпорядкування велику роль відіграє діяльність особистості.

Світогляд виступає найважливішим показником розвитку особистості фахівця-землевпорядника та людини у суспільстві до "Землі" як природного активу, землекористування та землевпорядкування [Третяк А.М. Землевпорядкування в Україні: розвиток на засадах новітньої інституціонально-поведінкової теорії. монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Т.М. Прядка, А.А. Гунько, Н.А. Третяк; [за заг. ред. А.М. Третяка]. Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2023. 213 с.]. Особистість — це людина, яка має самосвідомість і світогляд, досягла розуміння свого місця у світі. Становлення особистості відбувається у процесі оволодіння знаннями про "Землю" як природний актив, землекористування та землевпорядкування, досвідом минулих поколінь та пізнанням своєї власної сутності. Особистість характеризується особливою організацією ставлення людини до "Землі" як природного активу, зем-

лекористування та землевпорядкування. Вони є ієрархічною структурою. Така структура визначає відносини діяльності на землі та їх мотивів. Процес відбору мотивів та побудови їх ієрархій є наслідком активності самого суб'єкта. Такий добір призводить до виникнення спрямованості діяльності.

Використовуючи ці ідеї, можна дійти невтішного висновку, що ієрархізація діяльності на землі та її мотивів здійснюється з допомогою механізму, який містить їх оцінки еталонів і критеріїв, і навіть операцій, дій, прийомів, з допомогою яких ці еталони (екологічні, соціальні та економічні закони, вміння, норми, оцінки) і критерії використовуються.

Мотивом такої діяльності є усвідомлення особистістю необхідності будувати свої відносини з довкіллям "Землі" з позиції екологічної доцільності. Метою є формування моделі взаємодії з природним середовищем "Земля", усвідомлення своєї ролі у вирішенні екологічних проблем, розвиток необхідних для цього систем переконань та цінностей.

Світоглядно орієнтована діяльність у галузі використання і охорони земель, як операційний компонент, містить сукупність особливих дій і операцій, за допомогою яких здійснюється оцінка, співвідпорядкування діяльності (в тому числі, землевпорядної та щодо формування сталого (збалансованого) землекористування), їх орієнтування в екологічних ситуаціях, усвідомлення та вибір поведінки. Орієнтації, як елемент світогляду, з'єднують у собі функції знання, самосвідомості і цілепокладання особистості. інтелектуальних, а також еколого-економічних умінь землевпорядкування (уміння аналізувати екологічну та економічну ситуацію, оцінювати її, прогнозувати розвиток сталого (збалансованого) землекористування, вживати дієвих заходів щодо її поліпшення).

За характером використовуваних знань (наукових, емпіричних) і за рівнем розвитку умінь орієнтуватися у конкретній еколого-економічній ситуації ціннісні орієнтації можуть бути наукові (теоретичні) чи емпіричні (життєві). При емпіричному підході формування методу соціально-екологічного орієнтування опора здійснюється на особистісні цінності та норми.

Ціннісні орієнтації утворюються з урахуванням життєвого світогляду. Засвоєні екологічні знання не мають належного на розвиток ставлення фахівців-землевпорядників до дійсності. Вони виконують лише пізнавальну функцію. У теоретичному підході формування методу соціально-екологічного орієнтування накопичені наукові знання служать не тільки у

пізнавальній, а й у оцінюючій і регулюючій функціях. У цьому ціннісні орієнтації утворюються з урахуванням цінностей і норм еколого-економічного світогляду до "Землі" як природного активу, землекористування та землевпорядкування.

Компоненти еколого-економічного світогляду до "Землі" як природного активу, землекористування та землевпорядкування взаємопов'язані, межі з-поміж них рухливі. Наприклад, метод аналізу та оцінки екологічної ситуації допомагає виявляти їх ціннісне значення, а метод самоактуалізації створює умови для рефлексії власної системи цінностей, якими землевпорядники керуються при внутрішньому виборі лінії поведінки в ході самореалізації у вирішенні еколого-економічних проблем "Землі" як природного активу, землекористування та землевпорядкування. Крім цього, підхід цілепокладання дозволяє особистості співвіднести особисту та соціально екологічно задану мету дій у даній ситуації. Це допомагає не суперечити із загальноприйнятими у суспільстві цінностями і нормами.

Фундаментом еколого-економічного світогляду щодо "Землі" як природного активу, землекористування та землевпорядкування є екологічні та економічні знання. Вони складаються із систематизованих наукових знань про природу, суспільство та економіку, знань про фундаментальні проблеми взаємодії суспільства, "Землі" як природного активу та природи, а також спеціальних еколого-економічних знань. Саме на базі зазначених еколого-економічних знань землевпорядники усвідомлюють важливість еколого-економічних проблем, необхідність раціонального землекористування, у них розвивається екологічна та економічна свідомість, ціннісні орієнтації та установки, які визначають їх дії у середовищі "земля як природний актив".

В цьому зв'язку, у табл. 2 приведено наші дослідження у "Науковій школі" професора Третьяка А.М. де одержано такі результати світоглядних інтересів активної частини українського суспільства, фахівців сфери землевпорядкування та учасників наукової школи у контексті наукового та емпіричного (життєвого) світогляду.

Як показує аналіз даних табл. 2, найбільш затребуваними активної частини українського суспільства є світоглядні інтереси щодо теми "Економіка землекористування" — 21 млн звертань у пошукову систему Google на першому місці, на другому — тема "Ефективність і культура землекористування в Україні: проблеми і

Таблиця 2. Результати світоглядних інтересів активної частини українського суспільства, землевпорядної спільноти та учасників наукової школи у контексті наукового та емпіричного (життєвого) світогляду

№ п/п	Назви тем наукових досліджень, що виносилися на обговорення	Результати обговорення		
		фахівці – землевпорядники*	учасники наук. школи*	акт. част. українського суспільства**
1	Енергоефективність землекористування в Україні: поняття та тенденції змін	123	11	43 200
2	Інституціональне забезпечення розвитку земельного устрою України	220	41	6 800
3	Економіка землекористування	613	26	21,3 млн
4	Методичні рекомендації щодо розроблення та реалізації в Україні системи природно-економічного обліку землекористування (СПЕОЗ)	110	11	216
5	Ефективність і культура землекористування в Україні: проблеми і можливі шляхи їх вирішення	98	9	177 000
6	Парадигма звернення земельної реформи в Україні О.І. Коваліва: авторські судження	237	10	605
7	Методологічні аспекти комплексної оцінки ефективності діяльності вчених у сфері землевпорядної науки в Україні	411	16	2 090
8	Методологія обліку екосистемних активів землекористування в натуральному вираженні та їх оцінки в СНР України	302	10	9 230
9	Методологія інтегрованого обліку еколого-економічних активів землекористування в Україні	204	13	26 600
10	Тенденції та ризики ринку сільськогосподарських земель в Україні	85	8	90 700
11	Методологічні проблеми обліку земель територіальними громадами: відсутність системи, зміни пов'язані з війною та євроінтеграцією.	402	13	7 900
12	Аналіз стану методологічної основи судової землевпорядної експертизи в Україні	131	11	602
13	Інституціалізація екосистемних послуг та платежів землекористування як інструменту підвищення спроможності громад.	136	15	649
14	Облік землекористування в Україні: методологічні проблеми та соціальна земельна рента.	323	8	3 530
15	Місія землевпорядкування щодо розвитку екосистемних послуг в Україні	316	18	1 120

* за даними фейсбуку "Наукова школа професора Третяка А.М.". <https://www.facebook.com/groups/755035612730060>

** за даними пошукової системи Google.

можливі шляхи їх вирішення" — 177 000 звернень та на третьому місці — тема "Тенденції та ризики ринку сільськогосподарських земель в Україні" — 90 700 звернень.

В той же час, найбільш затребуваними у землевпорядної спільноти є світоглядні інтереси щодо теми "Економіка землекористування" — 613 звернень за даними фейсбуку "Наукова школа професора Третяка А.М." — перше місце, на другому — тема "Методологічні аспекти комплексної оцінки ефективності діяльності вчених у сфері землевпорядної науки в Україні" — 411 звернень, та на третьому місці —

тема "Методологічні проблеми обліку земель територіальними громадами: відсутність системи, зміни пов'язані з війною та євроінтеграцією" — 402 звернення.

В учасників наукової школи професора Третяка А.М., найбільш затребуваними є світоглядні інтереси щодо теми "Інституціональне забезпечення розвитку земельного устрою України" — 41 учасник обговорення — перше місце, на другому — тема "Економіка землекористування" — 26 учасників обговорення, та на третьому місці — тема "Місія землевпорядкування щодо розвитку екосистемних послуг в Україні" — 18 учасників обговорення.

Отже, світоглядні інтереси у контексті наукового та емпіричного (життєвого) світогляду у землевпорядної спільноти та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у своїй більшості не співпадають із світоглядними інтересами активної частини українського суспільства.

Враховуючи, що розвиток еколого-економічних знань призводить до розвитку екологічного і економічного світогляду особистості у галузі використання і охорони земель та сфері землевпорядкування, землевпорядній спільноті та учасникам наукової школи професора Третяка А.М. необхідно враховувати запити суспільства у своїй діяльності і навпаки, нау-

ковці, освітяни та професійна спільнота повинні розвивати необхідні світоглядні інтереси суспільства.

Також, розкриваючи співвідношення знань та ціннісних орієнтацій у формуванні культури землекористування і землевпорядкування, звернемо увагу на їх відмінність за способом формування, функціонування та розвитку. На відміну від ціннісних орієнтацій, знання виконують переважно пізнавальну функцію, сприяючи розпізнанню, виділенню об'єктів та оперування ними у розумовому плані. За допомогою ціннісних орієнтацій реалізується зв'язок

засвоюваних еколого-економічних знань з особистою зацікавленістю в їх набутті та застосуванні. Вони служать спонукальною силою для відбору знань та способу їх практичної реалізації, у прояві особистісної позиції та підставою для вибору як орієнтири бажаної системи цінностей і норм у галузі використання й охорони земель та сфері землепорядкування.

Отже, культура землекористування і землепорядкування виконує важливі світоглядні функції. Від рівня розвитку еколого-економічного світогляду залежить рівень розвитку екологічного та економічного мислення, екологічної та економічної свідомості, системи моральних та духовних цінностей особистості, що виявляються в оцінці, прогнозуванні та вирішенні еколого-економічних проблем. Особистість, що володіє еколого-економічним світоглядом, здатна діяти у складних ситуаціях на власне переконання і приймати всю відповідальність за наслідки своєї діяльності. Тому питання формування еколого-економічної культури землекористування і землепорядкування майбутніх фахівців землепорядників залишаються актуальними та потребують свого вирішення. Отже, світоглядні інтереси у галузі використання і охорони земель та сфері землепорядкування потребують відповідного управління.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Обґрунтовано, що рівень культури землекористування і землепорядкування визначається за такими показниками як: 1) культура еколого-економічного мислення (здатність людини екологічно та економічно мислити, уміння аналізувати екологічну та економічну ситуацію, робити висновки); 2) культура екологічної діяльності (реальне включення людини у вирішення конкретних екологічних проблем, у т.ч. своєї місцевості); 3) еколого-економічна освіченість (екологічні та економічні знання щодо сталого розвитку суспільства і збалансованого розвитку землекористування). Культура землекористування і землепорядкування тісно пов'язана зі структурними елементами особистості, до яких віднесено: а) інтелектуальні (еколого-економічні знання та вміння застосувати їх у різних ситуаціях); б) ціннісно-світоглядні (еколого-економічні переконання, ціннісні орієнтації, оцінки, мотиви, відносини, в тому числі земельні) тощо. Дослідження показали,

що світоглядні інтереси у землепорядковій спільноті та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у своїй більшості не співпадають із світоглядними інтересами активної частини українського суспільства. Також, світоглядні інтереси у контексті наукового та емпіричного (життєвого) світогляду у землепорядковій спільноті та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у своїй більшості не співпадають із світоглядними інтересами активної частини українського суспільства. Таким чином, світоглядні інтереси у галузі використання і охорони земель та сфері землепорядкування потребують відповідного управління.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі заключаються у додатковому дослідженні пріоритетних напрямів світоглядних інтересів у землепорядковій спільноті та учасників наукової школи професора Третяка А.М. у контексті освітньої діяльності щодо підготовки фахівців землепорядників.

Література:

1. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н. О., Третяк Н. А. Концепція проекту закону України "Про землепорядкування". Агросвіт. № 5. 2025. С. 3—15.

2. Третяк А.М. Землепорядкування в Україні: розвиток на засадах новітньої інституціонально-поведінкової теорії. монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Т.М. Прядка, Л.А. Гунько, Н.А Третяк; [за заг. ред. А.М. Третяка]. Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2023. 213 с.

3. Наукова школа професора Третяка А.М. Електронний ресурс: <https://www.facebook.com/groups/755035612730060>

References:

1. Tretiak A., Tretiak V., Pryadka T., Kapinos N. and Tretiak N. (2025), "Concept of the draft law of Ukraine "On land use Planning", Agrosvit, vol 5, pp. 3—15.

2. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Pryadka, T.M., Gunko, L.A. and Tretiak, N.A. (2023), Zemleporiadkuvannia v Ukraini: rozvytok na zasadakh novit'oi instytutsional'no-povedinkovoi teorii [Land use Planning in Ukraine: development based on the latest institutional and behavioral theory], Belotserkivdruk LLC, BilaTserkva, Ukraine.

3. Scientific school of Professor Tretyak A. (2025), available at: <https://www.facebook.com/groups/755035612730060> (Accessed 25 March 2025).

Стаття надійшла до редакції 10.04.2025 р.